

منش یا روش؟

ما سبب می‌شود تا در اندیشه خودیابی، خودپایی و خودسازی بیشتری باشیم. این شناخت‌ها زمینه‌ساز افزایش شایستگی‌های اخلاقی ماست.

بسیاری از ما، با مروری به گذشته دانش‌آموزی و دانشجویی خودمان، به این واقعیت می‌رسیم که «منش» معلمان یا استادان ما بیش از «روش» آن‌ها در تربیت ما تأثیرگذار بوده و زمانی که بیان سبک‌ها برخاسته از باور او بوده، همان زمینه‌ساز «تغییر» ما شده است. به عبارتی «الكلام» و الموعظة اذا خرج من القلب دخل الى القلب». و این جاست که -همکاران عزیز!- «بود» ما بیش از «تمسود» ما در رفتار و گفتار دانش‌آموزانمان تأثیرگذار می‌شود. وظایف پیامبران الهی (ع) نیز آوردن پیام از سوی خدا بوده است؛ پیامی که جنبه آموزشی دارد. اما آنچه بیش از هر چیز پیروان آن‌ها را به تبعیت و پیروی از ایشان رهنمون گشته عمل و رفتار آن‌ها بوده است.

* سخن کر دل برآید لاجرم بر دل نشیند.

تلفن دفتر زنگ می‌خورد. گوشی را برمی‌دارم. صدای بسیار صمیمی آقای نیوشا است. گفت و گویی با ایشان داشتیم که در مجله رشد معلم بهمن ماه سال ۹۵ چاپ شده است. تشکر می‌کنند؛ وقتی درخواست آدرس می‌کنم تا تعدادی مجله برای ایشان بفرستم، می‌گویند من خودم مجله را تهیه کرده‌ام نیازی به زحمت شما نیست!

داشته باشد. پس معلمی که می‌خواهد «امر اخلاقی تدریس» را محقق کند باید هم دارای شایستگی‌های عقلانی باشد - که در روش‌های تدریس او متجلی می‌شود - و هم دارای شایستگی‌های اخلاقی که در منش او بازتاب می‌باید. ماهیت روش، عمدتاً تحقیق وظایف معمول تدریس (یادگیری محتوى) و جهت‌گیری منش، کمک به تحقیق وظایف غایی (رشد کرامت انسانی) در کنار وظایف تدریس است. طبیعی است که ما معلمان در تعارض بین وظایف غایی و وظایف معمول تدریس، باید به سمت وظایف غایی برویم.

حال که پذیرفتیم تدریس و معلمی کاری اخلاقی است باید تلاش کنیم تا در توسعه و اجرای شایستگی‌های عقلانی خود اشتیاق و مهارت بیشتری پیدا کنیم. شایستگی‌های اخلاقی ما زمانی ارتقا پیدا می‌کند که ما نسبت به شناخت خود درباره موفقیت در تدریس آگاهی لازم را داشته باشیم. خودشناسی

معلمی کار سختی است؛ البته اگر بخواهیم جدی آن را انجام دهیم. معلمی به یک معنا شغلی شبانه‌روزی است. ارزشی زیاد می‌خواهند. حرفه‌ای است که دانش و مهارت می‌طلبند. فوت و فن دارد و هنرمندی را طلب می‌کند. هر کاری که معلم انجام می‌دهد در سرنوشت دانش‌آموز تأثیر دارد. بر این اساس می‌توان گفت معلمی کاری اخلاقی هم هست. اصولاً فرآیند تدریس و معلمی یک فرآیند اخلاقی است. معلم مدام فکر می‌کند و تصمیم می‌گیرد و این کارش روز و شب نمی‌شناسد. شاید بتوان گفت «پدائولوژی» که به معنای علم و هنر یادگیری است، بیش از آنکه عملی عقلانی باشد عملی است اخلاقی. «منش» معلم در رشد اخلاقی دانش‌آموزان بیش از «روش» او تأثیر دارد!

تدریس در ذات خود هدف است و نه وسیله؛ بنابراین هر رفتار معلم، اعم از کنش یا واکنش او، باید بعدی اخلاقی نیز

نمونه‌هایی از منش معلمان

در اوایل بهمن سال ۹۵ تلفن همراهم زنگ خورد. شماره ناآشنا اما صدا آشنا بود. معلم عزیزم آقای نجفی علمی بود که از قم زنگ می‌زد. پس از احوال پرسی جویای حال مرحوم پدرم شد - ایشان از بیماری پدرم مطلع بودند - وقتی به ایشان گفتم پدر در فروردین ماه به رحمت الهی پیوسته‌اند ناراحت شدند و مرا توبیخ کردند که چرا اطلاع ندادی که من در مراسم شرکت کنم!

مرحوم شعاری نژاد گاهی به من تلفن می‌زدند و می‌گفتند شما نمی‌خواهی از ما احوال بپرسی؟ وقتی برای دیدار به منزل آن مرحوم می‌رفتم، با کمال ادب و بزرگواری، به نقد و بررسی مجله رشد آموزش راهنمایی که سردبیری آن را به عهده داشتم، می‌پرداخت. نتیجه این بررسی‌ها گاهی تأیید بود و تشویق و گاهی تذکر برای اصلاح و بهبود.

محضه‌نامه